

LITTERATUROVERSIGT

Her skal kort omtales nogle Bøger og Tidsskrifter, hvori findes historisk Stof, som har Tilknytning til Nordvestsjælland.

Kunsthistorikeren R. Broby Johansens »Den danske Billedbibeli Kalkmalerier« (Gyldendal), en pragtfuld Bog med et Væld af Billeder, bringer naturligvis ogsaa mange Gengivelser af de rige Skatte, som Landsbykirkerne her ude i vort Amt rummer, f. Eks. i Hagedsted, Tveje Merløse, Gislinge, Højby, Aagerup, Asmindrup, Bregninge, Gørlev, Hjembæk, Mørkøv, Undløse, Reerslev, Sejersø, Skamstrup, Sæby, Tuse, Tømmerup og Viskinge.

Alle, som har haft Ærinde paa Landsarkivet, kender Kustoden, Axel Nørlit, en flittig og indsigtfuld Genealog, og jeg vil gerne gøre opmærksom paa, at han har udsendt en Bog »Skifteprotokoller i Landsarkivet for Sjælland« for Amter, Amtstuer, samt Godser og Institutioner paa Sjælland, Samsø og Møn. En meget nyttig Bog for Folk, der driver personahistoriske eller lokalhistoriske Undersøgelser. Den er praktisk ordnet og forsynet med gode Registre, saa man straks kan se, om der findes noget, man kan bruge (Faas hos Forf.)

I Værket »Danmarks Frihedskamp« (Bogforlaget Nutiden, Kbh.) findes i 12. og 13. Hefte en Skildring »Modstandsbevægelsen i Holbæk Amt«, udarbejdet af Red. Jørg. Antonsen, Holbæk. Her er for første Gang givet en Oversigt over Hovedbegivenhederne i de fem onde Aar.

En Bog, som ikke tidligere er kommet mig for Øje, vil jeg gerne nævne nu; det er Finderup Sogns Historie, udarbejdet af Michael Jensen og Tormod Jørgensen 1946. Paa 164 Sider er her givet en god Skildring af det store Sogns Historie og Topografi, og selv om man kan anke over Mangelen paa Billeder, Kort og Registre, maa Bogen alligevel hilses med Glæde, især da vi næsten ingen Sognehistorier har her i Amtet, mærkeligt nok forresten; i den Henseende er Jyder og Fynboer langt foran os. Naturligvis dominerer Høng Stationsby i Bogens Stof, og der er øst flittigt af Jens Peter Jensens Afhandlinger i vore Aarbøger. Der er en Mængde originalt Stof, hentet fra Sogneprotokoller og især fra gamle Folks Beretninger. Den vil interessere Folk her i Amtet; der er vistnok ikke mange Eksemplarer tilbage, og de faas kun ved Henvendelse til Maskinfabrik. Frede Jensen, Høng. (Pris 3 Kr.)

I Anledning af Starreklinte Skoles 100 Aars Jubilæum 17.—1. 1949 har Førstelærer A. Strange-Nielsen udsendt et lille Hefte om Skolens og Lærernes Historie. Det var Lensbaron G. F. O. Zytphen-Adeler paa Dragsholm, der fik Myndighederne til at indse, at det var Synd for Børnene, at de skulde gaa den lange Vej til Val-

lekilde, Skolen blev opført 1846—47, og dens første lærer var den dygtige og meget musikalske Hans Chr. Kapel, senere i mange Aar Lærer i Tveje Merløse. Det er en udmærket lille Afhandling, og man kunde ønske, at andre Lærere tog Tanken op og skrev deres Skoles Historie.

»Fra Nationalmuseets Arbejdsmark« 1948 indeholder 11 Artikler om mange Slags Emner fra Museets vidtspændte Virksomhed, lige fra Eskimokultur i Alaska og Pearyland til Alexander den Stores Mønter, fra kinesisk Porcellæn til bornholmske Helleristninger og den mærkelige jyske Stormandsgrav fra Dollerup. C. L. Vebæk fortæller om Fundet af en Træske med Runer, som Tørvearbejdere i Sommeren 47 fandt i Garbølle Mose (Stenmagle Sogn), en Udløber af Aamosen. Æsken, som er af Tax, ligner et Penalhus, c. 17 cm. lang. Paa Siderne staar 17 Runer: hagiradar: tawide; det første maa være et Mandsnavn, det andet betyder lavede, det findes jo ogsaa paa det lille Guldhorn fra Gallehus. Æsken maa være lavet et Par Aarhundreder efter Kristi Fødsel.

17. Bind af Dansk historisk Fællesforenings Tidsskrift, Fortid og Nutid (1947—48), som vore Medlemmer for 4 Kr. aarligt kan abonnere paa, indeholder foruden Foreningsmeddelelser og Anmeldelser, mange værdifulde Artikler, f. Eks. Evens: Matrikulsarkivet, E. Jespersen: Lokalhistoriens Sammenhæng med Danmarks- og Verdenshistorien, H. K. Kristensen: Lokalhistoriske Problemer, Ax. Steensbjerg: Kulturbilleder fra en vestjysk Bondegaard, Hans Lassen: Gør Museerne Nytte? m. m.

I vort Amt udkommer der nu tre Julehefter, »Jul i Kalundborg« og »Jul i Holbæk« og »Odsherred«. Jeg har kun set »Jul i Holbæk«, som bl. a. indeholder et Par Artikler af lokalhistorisk Interesse: Anders Finsings Fortælling om Holbækfiskeren Vilhelm Haagensen, der druknede for 50 Aar siden, Arkitekt P. E. Iversens store Artikel om Møllerne i og omkring Holbæk, Jørgen Petersens »Weynhof-Sagen«, en Historie om en mærkelig Skoleholder og Birkedommer i Gislinge o. 1790.

Nævnes bør vel ogsaa, at Holbæk Amts Avis i Anledning af sin 100-Aars Dag d. 1. Dec. 48 udsendte et stort Jubilæumshæfte med mange lokalhistoriske Bidrag; det største var Red. Jul. Fr. Forsts om Holbækegnens Herregaarde.

I Holbæk Museums Aarsberetning for 1947 skrev Overinspektør, Dr. Therkel Mathiassen om: En Undersøgelse om Nordvestsjællands Oldtidsbebyggelse, og Førstelærer Mejer Jensen om Oldtidsbaaden fra Lille Knabstrup Mose.

Og jeg tør maaske til sidst nævne, at i April 48 udkom min lille Bog: Skomagere og Garvere i det gamle Holbæk, udsendt af Læderhandler A. Duetoft i Anledning af hans Forretnings 25 Aars Jubilæum.

A. T.